

**UCHWAŁA NR XLV/482/2023
RADY GMINY ŚWIERCZÓW**

z dnia 30 listopada 2023 r.

**w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2023-2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.¹⁾) oraz art. 17 ust. 1 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.²⁾) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.³⁾) Rada Gminy Świerczów, uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2023-2028 w Gminie Świerczów stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXXVIII/413/2023 Rady Gminy Świerczów z dnia 23 lutego 2023 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023-2027

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świerczów.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Adam Janas

¹⁾ Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy ogłoszone Dz. U. z 2023 r. poz. 572, poz. 1463, poz. 1688.

²⁾ Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy ogłoszone Dz. U. z 2023 r. poz. 535, poz. 1693, poz. 1938.

³⁾ Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy ogłoszone Dz. U. z 2023 r. poz. 289, poz. 535.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2023-2028

Wstęp – ustalenia ogólne.

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) zwanej dalej ustawą zdefiniowano przemoc domowa jako jednorazowe, ale powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członka rodziny albo innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, w szczególności narażającej te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przekonanie, że przemoc jest zjawiskiem marginalnym, występującym wyłącznie w patologicznych środowiskach jest mitem. Badania wskazują, że przemoc domowa jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwie przeciwko mieniu i życiu. Przemoc domowa rzadko ma charakter incydentalny, zwykle powtarza się cyklicznie i jest zjawiskiem długotrwałym. Badanie tego zjawiska jest bardzo trudne. Wymaga bowiem podzielenia się traumatycznymi, intymnymi, osobistymi doświadczeniami w relacji z osobami bliskimi. Ponadto w przypadku przemocy domowej ofiary zmuszone są do przyznania się do osobistych porażek jako żon, matek, mężów, ojców czy dzieci. Przemoc traktują jako sytuację wstydlivą, poniżającą, stąd ogromne bariery przed przyznaniem się do tego typu incydentów. Poważnym problemem jest nie tylko wciąż obecne w naszym życiu zjawisko agresji dorosłych wobec dzieci i młodzieży, ale również nasilające się zjawisko przemocy wobec dzieci i rodziców. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach nawet do poważnych okaleczeń czy zabójstw. Osobom dotkniętym przemocą domową powinno udzielać się bezpłatnej pomocy w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego a także interwencji kryzysowej i wsparcia oraz ochrony przed dalszym krzywdzeniem. Przede wszystkim przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. Przemoc domowa należy do kategorii zachowania wysoce negatywnego o dużej szkodliwości społecznej.

I. Przemoc domowa – podstawy teoretyczne.

W celu skutecznego przeciwdziałania przemocy domowej, a w szczególności właściwego określenia zadań konieczna jest świadomość zjawiska i wiedza na temat cyklu przemocy domowej oraz sytuacji psychologicznej osób jej doświadczających, zwłaszcza, że z przemocą domową wiąże się wiele mitów i stereotypów utrudniających walkę z tym zjawiskiem. Przemoc domowa zgodnie z art. 2 pkt. 2 ustawy jest to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym. A także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

II. Rodzaje i formy przemocy domowej.

Rozróżniamy:

1. Przemoc fizyczna – wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej. Formami takiej przemocy jest: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, przypalanie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni, ograniczanie dostępu do pożywienia, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.

2. Przemoc psychiczna – umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Formami takiej przemocy jest: poniżanie, naśmiewanie się, stała krytyka, wmawianie chorób psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb, itp.

3. Przemoc seksualna – wymuszanie niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy. Formami takiej przemocy jest: sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pozycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych form i praktyk seksualnych, krytyka zachowań seksualnych, itp.

4. Przemoc ekonomiczna – działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy. Formami takiej przemocy jest: niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia, itp.

5. Zaniedbanie – ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych, emocjonalnych osób najbliższych. Formami takiej przemocy jest niezaspokajanie potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

III. Fazy przemocy.

Przemoc przebiega w cyklu, w którym wyodrębnia się trzy fazy:

1. Faza narastającego napięcia – w zachowaniu sprawcy pojawia się napięcie, złość, poirytowanie, prowokuje awantury, traci panowanie nad emocjami, sięga po alkohol i inne środki odurzające. Ofiara uspokaja go, spełnia wszystkie zachcianki, wywiązuje się z wszystkich obowiązków, często przeprasza, doświadcza dolegliwości psychosomatycznych. W wyniku napięcia często sama prowokuje awanturę.

2. Faza gwałtownej przemocy – sprawca staje się gwałtowny, wpada w szał, wyładowuje się dokonując aktów przemocy. Ofiara stara się zrobić wszystko, żeby go uspokoić i ochronić siebie. Jest bezradna. Po akcie przemocy jest w szoku, odczuwa wstyd, upokorzenie, przerażenie, staje się apatyczna, traci ochotę do życia, odczuwa złość i bezradność.

3. Faza miodowego miesiąca – sprawca przemocy przeprasza, okazuje skruchę, żałuje, obiecuje poprawę, usiłuje tłumaczyć swoje zachowanie, zapewnia, że więcej tego nie robi. Dbą, kupuje kwiaty, prezenty. Ofiara przemocy zaczyna wierzyć w przemianę sprawcy, czuje się kochana, odczuwa bliskość, jest pełna nadziei na poprawę sprawcy. Po okresie miodowego miesiąca cykl ten się powtarza.

Przemoc domowa jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkami są bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym oraz poważne i długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, a często będące konsekwencjami przemocy doświadczanej w dzieciństwie. Przemoc domowa jest poważnym problemem społecznym. Niezwalczana przemoc niszczy system rodziny. Niesie za sobą ryzyko dziedziczenia zachowań przemocowych.

IV. Akty prawne.

Program będzie realizowany o następujące akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- 3) ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi,
- 4) ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny,
- 5) ustawa z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- 6) ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji.

V. Podstawowe założenia i cele Programu.

1. Rada Gminy w Świerczowie przyjmuje Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lat 2023-2028, zwany dalej Programem w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej.

2. Program jest elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

3. Program zakłada:

- ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Świerczów,
- intensyfikację działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową,
- wzmożenie działań ochronnych wobec ofiar przemocy,
- zdecydowane oddziaływanie na sprawców przemocy domowej,
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy domowej, podnoszenie świadomości społecznej o niebezpieczeństwie tego zjawiska i zagrożeń dla życia i zdrowia ofiar,
- promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy,
- edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych,
- wdrożenie działań interdyscyplinarnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

VI. Działania zmierzające do realizacji założeń programu.

1. W celu realizacji zadań Programu zostaną podjęte działania obejmujące profilaktyczną działalność edukacyjną i informacyjną, w szczególności:

- 1) włączenie społeczności lokalnej w monitorowanie zjawiska przemocy, propagowanie odpowiedzialnych postaw w zetknięciu z problemem przemocy w najbliższym otoczeniu, w tym uświadamianiu znaczenia reagowania na przemoc,
- 2) organizowanie i finansowanie szkoleń i innych form podnoszenia kompetencji osób i podmiotów, działających w gminie na rzecz przeciwdziałania przemocy, w tym:
 - a) członków Zespołu Interdyscyplinarnego,
 - b) pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
 - c) kuratorów sądowych,
 - d) policjanta- dzielnicowego,
 - e) pedagogów szkolnych,
 - f) nauczycieli,
 - g) pracowników służby zdrowia,
 - h) osób wchodzących w skład Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 3) prowadzenie programów profilaktycznych w szkołach, w szczególności o charakterze profilaktyki zintegrowanej, tematycznie związanych z agresją i przemocą oraz uzależnieniami, w tym również z uzależnieniami od internetu i innymi uzależnieniami,
- 4) organizowanie spotkań i warsztatów edukacyjnych dla różnych grup społecznych, w tym podnoszenie kompetencji rodziców w zakresie metod wychowania bez przemocy,
- 5) organizowanie konkursów (plastycznych, literackich) o tematyce zapobiegania przemocy,
- 6) udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjno – profilaktycznych,
- 7) zakup i dystrybucja publikacji (broszur, ulotek, etc.) o tematyce przeciwdziałania przemocy i ich nieodpłatna dystrybucja.

2. Ofiarom przemocy zapewnia się nieodpłatną pomoc w zakresie i formach określonych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej, właściwych dla konkretnego przypadku.

3. W celu zwiększenia dostępu osób dotkniętych przemocą do kompleksowej pomocy, gmina współpracuje z podmiotami, w tym z Punktem Konsultacyjnym. Ponadto osoby doświadczające przemocy mogą uzyskać wsparcie w:

- Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Opolu

– Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie Koźlu.

4. Program będzie finansowany ze środków własnych gminy.

5. Informację o istnieniu lub podejrzeniu istnienia przemocy domowej powinien przekazać każdy, kto poweźmie taką wiadomość.

6. W gminnym systemie przeciwdziałania przemocy podmiotami właściwymi, do których można zgłosić fakt lub podejrzenie o stosowaniu przemocy są:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 2) Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 3) Urząd Gminy,
- 4) Zespół Interdyscyplinarny,
- 5) nauczyciele w szkołach i przedszkolu oraz pedagodzy szkolni,
- 6) lekarz podstawowej opieki zdrowotnej,
- 7) pielęgniarki środowiskowe,
- 8) dzielnicowy policji.

7. W przypadku, gdy sprawcą lub ofiarą przemocy jest osoba nadużywająca alkohol, Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje działania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

8. Wobec sprawców przemocy podejmowane są działania motywujące do udziału w programach korekcyjno edukacyjnych.

9. Na stronach internetowych Urzędu Gminy w Świerczowie i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerczowie oraz na tablicach ogłoszeń w siedzibie tych podmiotów umieszcza się informacje zawierające adresy i numery telefonów instytucji i organizacji, w których ofiary i sprawcy przemocy mogą uzyskać pomoc.

10. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerczowie prowadzi stały punkt informacyjny dla ofiar przemocy, w którym otrzymać można informację i pomoc w zakresie:

- uzyskania bezpiecznego schronienia przez osoby dotknięte przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej lub w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- wykonanie obdukcji lekarskiej i uzyskanie zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej,
- praw osób będących ofiarami przemocy,
- terapii ukierunkowanej na ofiary albo na sprawców.

11. W przypadku uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy domowej podejmowana jest interwencja w oparciu o procedurę "Niebieskiej Karty".

VII. Adresaci programu.

Adresatami programu są:

- 1) społeczność lokalna,
- 2) osoby i rodziny dotknięte bądź zagrożone przemocą domową, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych,
 - osoby starsze,
 - osoby niepełnosprawne,
- 3) osoby podejrzane o stosowanie przemocy domowej,
- 4) świadkowie stosowania przemocy domowej,

- 5) osoby pracujące z rodzinami dotkniętymi bądź zagrożonymi przemocą domową,
- 6) przedstawiciele samorządu lokalnego, instytucji oraz służb pracujących w obszarze przemocy domowej.

VIII. Podmioty realizujące działania objęte programem

Program realizuje Zespół Interdyscyplinarny, powołany przez Wójta Gminy Świerczów przy współpracy:

- 1) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 2) Urzędu Gminy,
- 3) Komendy Powiatowej Policji,
- 4) placówek oświatowych,
- 5) placówki służby zdrowia.

IX. Zakładane rezultaty realizacji programu.

Do rezultatów realizacji programu zalicza się:

- 1) zmiana postaw społeczeństwa wobec zjawiska przemocy domowej,
- 2) usprawnienie koordynacji działań służb i instytucji zajmujących się problemem przemocy domowej,
- 3) podniesienie skuteczności działań skierowanych do osób dotkniętych przemocą domową, jak i osób, które stosują przemoc domową,
- 4) poprawa sytuacji rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą domową,
- 5) podniesienie świadomości społeczności lokalnej dotyczącej skutków stosowania przemocy domowej.

X. Powiązania realizujące działania objęte programem.

Program pozostaje w spójności i jest realizowany równolegle z programem uchwalonym przez Radę Gminy, tj. Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.